

.....

انتشار کتابهای زیاد توسط کتابداران جوان ؛ روالی عادی یا پدیده خاص کتابداری

دکتر محمدحسین دیانی^۱

چند سالی است که با مشارکت چهار ناشر که خود را ناشران کتابهای کتابداری معرفی کرده‌اند و ناشران دیگری که کتابهای کتابداری منتشر می‌کنند، آثار زیادی مشاهده می‌شود که دانش‌آموختگان جدید رشته کتابداری از دوره‌های تحصیلات تکمیلی آنها را تألیف یا ترجمه کرده‌اند. بر روی تعدادی از این کتابها اسامی یکسانی که همان اسامی درسهای دوره‌های کارشناسی هستند، نیز حک شده است و احتمالاً هر یک از آنها در این یا آن دانشگاه یا دانشکده به عنوان کتاب درسی معرفی و محتوای آنها تدریس می‌شود.

.....

•• استاد گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه فردوسی daneshvarz85@gmail.com

حضور فعال جوانانی که هنوز عضو هیئت علمی هم نشده‌اند به این حوزه، پرسش‌انگیز است، چرا که معمولاً کتابها، بویژه کتابهای درسی، را مدرسان دانشگاهی که دهه دوم یا سوم فعالیت آموزشی و پژوهشی خود را طی می‌کنند، منتشر می‌کنند. این افراد در پی سالها آموزش و پژوهش در موضوعات خاصی که تدریس می‌کنند، در می‌یابند که زمان متون درسی پاسخگوی جنبه‌های نظری و تجربی نوین نیست و برای روزآمدسازی محتوای درسهایی که سالها تدریس کرده‌اند، به نگارش کتاب، البته با دیدگاه خاصی که خود دارند، اقدام می‌کنند.

در چنین شرایطی فرض بر این است که کتاب علمی و تخصصی منتشر شده، چه درسی و چه غیر درسی، قدمی فراتر، عمیق‌تر، گسترده‌تر یا روان‌تر و یا حتی فشرده‌تر از متنهایی که قبلاً در آن زمینه منتشر شده، برداشته شده است.

دو گروه انگیزه برای روی آوری جوانان به نشر کتاب در حوزه کتابداری قابل تصور است: انگیزه معنوی و انگیزه مادی. انگیزه معنوی با مواردی سروکار دارد که حصول به منزلت علمی و اجتماعی را در پی دارد. این منزلت ممکن است صرفاً منزلت معنوی نباشد و یا به امتیازهای مادی مانند راهیابی به مشاغل آموزشی یا پژوهشی بینجامد. انگیزه مادی با مواردی سروکار دارد که به طور مستقیم برای مؤلف یا ناشر درآمدزاست. در این مورد، درآمد حاصل از نشر کتاب برای ناشر، بیشتر از درآمد حاصل برای مؤلف قابل تصور است.

در این باره به دو مورد دیگر نیز می‌توان اشاره کرد: ۱- ویژگیهای رشته کتابداری که دانش‌آموختگان خود را برای نگارش و نشر کتاب آماده می‌سازد ۲- امکانات به وجود آمده بوسیله فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی که قالبها و سنتهای قدیمی تر انتشار کتاب را پشت سر گذاشته و امکان تولید کتاب را برای هر کوشنده واقعی فراهم آورده است. مطالعه تطبیقی آثاری که نویسندگان رشته کتابداری و

آثاری که نویسندگان رشته‌های همخوان طی ده سال گذشته منتشر کرده‌اند، اطلاعات تجربی سودمندی در پیوند با مورد اول برایمان فراهم خواهد آورد. مطالعه تطبیقی برای درک شناسایی و ارزیابی پیچ و خمهای نشر سنتی و نشر مدرن، اطلاعات سودمندی در پیوند با مورد دوم فراهم می‌آورد.

در بررسی این موارد آنچه باید به آن توجه داشت این است که آیا روی آوردن جوانان به انتشار کتاب علمی و تخصصی در رشته کتابداری روالی است که در دیگر رشته‌ها نیز جاری است و یا پدیده‌ای است که در کتابداری بیشتر از رشته‌های دیگر خود را نمایان ساخته و موجب تولید دانش بیشتر یا آلودگی بیشتر اطلاعات در این رشته شده است.